

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

V Y D Á V Á F A R N O S T S V . V Á C L A V A V L E T O H R A D Ě

Ročník XXIV.

Únor 2015

číslo 2

Modlitba

Ne, nech mne, děsím se, že k víčku tajemství
měl bych se okem stát,
kde nejsi sebou už, tam proroci jsou tví –
mne nechej vát, jen vát.

Ne, nech mne, děsím se, že k lyře tajemství
měl bych se rukou stát,
kde příliš sebou jsi, tam básníci jsou tví –
mne nechej vát, jen vát.

Kde ale v životě hledáš svou dětskou píď
a chceš se teprv stát –
mezi dva cedry touhy mé zavěs mne jako síť,
bych tě moh kolébat.

Vladimír Holan

Úvodem

Úvodem

Nejen v Osvětimi jsme si uvědomili, čeho špatného jsme my lidé schopni. Řada evropských zemí, které se provinily v koloniích, se už kaje (o Belgičanech uvnitř listu). Jen Rusové se svých kolonií nezrekli, své strašné viny nepřiznali a nových krutostí se ve velkém dopouštějí. Dozvídáme se jak se strašně masakrují lidé v Africe. My Češi jsme si také ještě poctivě nepřiznali násilí na Rómech za války. Mnoho našich lidí zakrývá zločiny proti lidskosti při vyhnaní Němců po válce. Už v první biblické knize nás Stvořitel vybízí, abychom všemu, nejen lidem, byli obrazem Božím. Máme dobře hospodařit se světem, který nám Bůh svěřil, máme jej střežit před zlem vlastním i zlem okolo nás. Každý rok v době čtyřicetidenní přípravy na to zvlášť myslíme. Naši předkové procházeli pobožností „Křížové cesty“ a přemýšleli, jak se proti zlu stavět, připomínajíce si Ježíšovo: „Co jste komukoliv dobrého nebo zlého prokázali, jako byste to prokázali mně“.

Mnoho lidí straší druhé, tvrdí, že homosexuálové ohrožují naše rodiny. (Mě neohrožují. Vás ano? Několik mých přátel je homosexuálních - jsou to příkladní lidé. Naše rodiny ničili komunisté, dnes se řada rodin rozpadá zevnitř.)

A muslimové prý ohrožují západní civilizaci. Někdo nás může zabít, ale naši západní kulturu si ničíme my sami. Nakolik děti na nás - svých rodičích a příbuzných - vidí, jak si vážíme svého křesťanství? Jak a kde na nás mohou muslimové vidět, že křesťanství není horší než islám? Třeba se k nim dostanou slova římského biskupa Františka o chvále našich maminek.

/v

KAPITULUM

Žijeme přípravou Národního eucharistického kongresu. Zvláště my kněží se máme připravit a přesvědčit věřící, že to bereme vážně tak, jako když se přede mší vyznáváme, abychom jí pak sloužili čistí. V klášteře se konávalo tzv. „kapitulum kulpárum“: klečícího spolubratra (čelem ke zdi) přítomní jeden po druhém hlasitě hodnotili. Nás bylo v té době přes 30 noviců a bylo třeba hodně pokory to vydržet. Ve farnosti to takto nejde. Můžeme však do kostela umístit nádobu nebo pokladničku, do níž by lidé vhažovali hodnocení nás kněží, napsaná na lístku. Např.: má nás rád, všimá si i našich dětí, najdeme ho vždy na faře nebo ve zpovědnici, těšíme se na jeho kázání, též na biblickou hodinu, dává nám slovo na zasedání pastorační či ekonomické farní rady, bere v úvahu rady svých farníků, ba si je žádá; rád navštěvuje nemocné, otevírá faru společenství věřících, nemění dobu bohoslužeb, nevyčítá lidem malou účast, nikomu nestrání, je přesný na minutu, neodlišuje se oblečením, neužívá svých titulů, nekazí si pověst, připo-

Člověk se má podobat Bohu ne tím, že bude bohem - to vede do bláznince nebo na šibenici - nýbrž tím, že bude plně člověkem.

Áta Mandl

Není jiné cesty, než spolupráce křesťanů s příslušníky jiných náboženství, s židy a muslimy. Dialog je tím důležitější, čím je situace obtížnější. Dialog, založený na otevřenosti, pravdě a lásce, je nejlepším lékem na pokušení náboženského fundamentalismu. Mnohé muslimy uráží, jsou-li spojováni s terorismem. Korán je pro ně prorockou knihou pokoje. Nelze mít všechny muslimy za teroristy, nebo křesťany za fundamentalisty, ač tací mezi námi jsou.

římský biskup František

míná vikáři i biskupovi nedostatky jejich úřadu – lidi toho napíše jistě daleko víc! Zpětná vazba – to je to, co v naší církvi chybí. Obzvláště kněžím!

Dám tedy do kostela litrovku od vína a jistě bude plná!

Jan Rybář



K ROKU EUCHARISTIE

Od barokní Missa solemnis zpět k eucharistii

Vezmeme-li po pořádku nepočtené texty, které v NZ mluví výslovně o *památce poslední Ježíšovy večeře s učedníky* (takto mluví Ježíš k učedníkům jedině u Lukáše!), nedozvíme se skoro nic o způsobu, jak tato památka byla slavena. Prvním textem je snad už Sk 2,46: Čtete tam, že (křesťané jeruzalémského společenství) „*po domech lámali chléb a dělali se o jídlo s radostí a upřímným srdcem*“ (Sk 2,46). Není tu ovšem zmínka o eucharistii ani o Ježíšově poslední večeři s učedníky. Na tuto událost se v Ježíšově životě se odvolává apoštol Pavel v 1Kor 11,20-29, kde píše křesťanům v Korintu: „Když se shromažďujete, už to není společenství večeře Páně“. Křesťanskou obec v Korintu založil v letech 50 – 52 a od jeho pobytu se tam zřejmě památka poslední večeře Páně slavila. Je zajímavé, že Pavel, o kterém víme, že se nikdy nesetkal s Ježíšem za jeho života, tu říká, že to, „*co odevzdal Korintánům, přijal od Pána*“.

Spojitost s Lukášovým textem není zřejmě náhodná – Lukáš byl Pavlovým společníkem na jeho evangelizačních cestách, musel ale být ve styku s ústním podáním jeruzalémské tradice, protože na mnoha místech cituje, často doslovně.

V řečtině nepříliš běžný výraz *eucharistein* (vzdávat díky, chválu) se objevuje často v evangeliích při popisu Ježíšovy činnosti, nejčastěji ve spojení s chlebem; často se jedná viditelně o eucharistický symbolizmus. Jen tolik úvodem k počátkům slavení eucharistie v křesťanském společenství. Byla to skutečně slavnost díky a chvály Kristu a Bohu za dílo vykoupení a šlo už tenkrát o určitý *obřad*, tedy *rituál*. Byl prostý, ne zcela jednotný, a křesťané jej slavili „*po domech*“ jako večeři Páně. Nevíme jak tento původní obřad vypadal a nevíme ani, kdo mu směl předsedat. Kněžská funkce ještě neexistovala, byli jen „starší obce“, presbyteri. Můžeme ani jak byli vybíráni ani nevíme, zda mohli eucharistii předsedat jáhni, o jejichž výběru s apoštolským vkládáním rukou nás NZ zpravuje. Pavel sám nebyl pověřen žádným z původních dvanácti apoštolů, a přece ji slavil. Právě od něj toho o jejím slavení víme nejvíce! V tomto duchu v podstatě probíhala eucharistie až do 4. století, kdy se křesťanství stalo uznaným náboženstvím v říši. Do té doby neexistovaly žádné kostely ani ještě nebyli kněží. Charakter „domácích

liturgií“ byl intimní, nebyla to masová setkání. Ta přišla až s oficiálním uznáním křesťanského náboženství. První kostely románské doby se snažily zachovat co možná nejvíce z předchozího období, například dispozici věřících okolo obětního stolu, který býval nejdříve uprostřed kostelního prostoru, koncipovaného ve formě kříže; stačí se podívat na románské kostely z doby před vzestupem římského papežství. Také „posvátná rezerva“, tedy místo, kde byl uchováván proměněný chléb, byla obvykle v boční zdi a nikoliv ve svatostánku na význačném místě kostelního prostoru.

Sílicí symbióza mezi politickou a duchovní „mocí“, ale neodvratně zdůrazňovala také význam hierarchů, partnerů mocenských politických špiček. Biskupové, opati, kardinálové, preláti, a později na nejnižším stupni už se i kněží mezi sebou vyčleňovali z bratrských vztahů mezi křesťany. Odráží se to i v následné konstrukci kostelů: Posvátné úkony se stále zřetelněji odehrávaly mezi vysvěcenými členy hierarchie a Bohem, a to v jednom ze tří schválených liturgických jazyků: řecky, la-

kdejší role presbyterů), na nejvyšším místě kostelní lodi, daleko od prostého lidu, na zdi naproti vstupu do kostela. Vzniknul proslulý „autobus“ s knězem v čele, hledícím k oltáři se svatostánkem (také jedna novota...) a tím vzhůru k Bohu, a s Božím lidem ve způsobných řadách za ním.

Římský biskup, nástupce apoštola Petra, se stále zřetelněji profiloval jako *hlava církve* a nikoliv tedy už „jen“ jako primus inter pares, první mezi rovnými. Latina, původně lidový jazyk římské říše (jazykem vzdělanců byla řečtina!), přetrvala rozpad této říše a stala se v jazykové spleti něčeho, co bychom mohli nazvat nářečím, hlavním prostředkem komunikace. Bylo logické, že se stala hlavním a brzy pak už jediným přípustným jazykem křesťanských obřadů. Lidé této západní části Středomoří (o národech v pravém slova smyslu by asi ještě nebylo vhodné mluvit) latině aspoň částečně rozuměli, jak se ale křesťanství šířilo dále od Středozemního moře, přijímaly křesťanství etnické skupiny, pro které už byla latina zcela nesrozumitelná. V těchto souvislostech teprve vyniká iniciativa cyrilometodějské mise, která vlastně „vnutila“ Římu další liturgický jazyk (!!), bohužel ovšem ne na dlouho...

Výsledek byl logický: věřící latinské liturgii nerozuměli a nemohli se na ní tedy doopravdy podílet! Tady se ocitáme historicky v největší vzdálenosti od původní eucharistie!

Jak známo – když se hora nechce přiblížit Mohamedovi, musí se Mohamed přiblížit k hoře: Po zákazu jiné než latinské liturgie v katolické církvi si tam, kde latina už byla jen jazykem vzdělanců, církevní představení uvědomovali nepřijatelnost vzniklé situace, a protože nebylo možné jít proti latině v liturgii, hledali jiné cesty, jak vě-

řící přece jen do „dění v kostele“ nějak vtáhnout, což u nás v **míře vrchovaté provedlo baroko!**

Od eucharistie se tak došlo k jakémusi posvátnému divadlu pro nevzdělaný lid. Uvedu jen pár signifikantních příkladů: Slavnostní (nedělní a sváteční) průvod chrámem k oltáři (původně zcela pohanský, křesťany nemilovaný název!) v čele s křížem, za kterým šli světloňosi se svícemi, akolyté s misálem ve výši ramenou a kněz na konci, který kropil přítomné svěcenou vodou (*Asperges me*). Vše ovšem bylo ještě výrazněji koncipováno, jestliže byl „celebrantem“ (nový pojem!) třeba „infulovaný“ opat nebo dokonce biskup! Okolo oltáře členové průvodu zaujali místa, odpovídající jejich stupni začlenění do škály



litinsky a hebrejsky (v tomto třetím jazyce se ale ve skutečnosti eucharistie nikdy neslavila a naopak v 9. století – revolučně – přibyla zásluhou bratří ze Soluně staroslověnština). Eucharistický stůl se stal oltářem a byl vyvýšen na sedmistupňovou „tribunu“ jednak aby velké shromáždění na něj lépe vidělo, jednak – a hlavně – aby se zdůraznila pozice „slavícího kněze“. Sedm stupňů, vlastně nejdříve čtyři a pak, po malém odstupu, další tři, znázorňovalo čtyři nižší a dále tři vyšší „svěcení“ až ke kněžství, která umožňovala posvěceným osobám účast na nejvyšším stupni posvátného dění, ke kterému laici pod stupni nebyli přizváni. Tento záměr byl navíc zdůrazněn ještě novou konstrukcí kostela: Oltář se stavěl v „presbytáři“ (to slovo je vše, co zbylo z ně-

důstojnosti: jáhnové se štolou křížem přes jedno rameno jen jeden stupínek pod knězem, o stupeň níže podjáhen a na dalších trochu vzdálenějších stupních od oltáře lektorů, vrátníci, akolyté, exorcisté a jak se celý ten posvátný liturgický svět nazýval. V dalším každý plnil roli, kterou mu jeho stupeň začlenění do hierarchie dovozoval (výraz *hierarchie* je odvozen od slova *hiereus* – kněz a v NZ se vyskytuje jen při označování židovského kněžstva – s jedinou výjimkou, kdy je tak u Lukáše označen pohanský kněz, sloužící modlám!). Teď už ale to byl kněz křesťanský sám, a už nebyl u stolu s ostatními bratřími ve víře, ale stál k nim otočen zády (čelem ke svatostánku nad oltářem, ve který se proměnila posvátná rezerva) a činil různá gesta jako poklekání, znamení kříže, spínání a rozpínání rukou, přesný způsob zacházení s patenou a kalichem. Lid se modlil růženec a později, ve vylepšené verzi, zpíval mešní písně. Kostel se stal uměleckým dílem s krásnou výzdobou včetně nahatých andělíčků a zlatých ozdob na všech stranách. Varhany k tomu hrály a kněz si cosi nesrozumitelného šuškal sám pro sebe (?) pod vousy, zády k lidu, daleko, daleko od kdysi intimní a přímo citově nabitě eucharistie ...!

Patřím ke generaci, která to vše ještě zažila, byť už, popravdě řečeno, ve zchátralé formě: ač to nebylo ještě dovoleno, už jsme používali misálky s českými texty liturgie (!), kostelní baroko jsme sice neodmítali (vono to baroko je hezký pro voko, že ano?), ale při mši svaté (pořád ještě „mše“) jsme už dávali přednost jiné estetice. Ostatně, výraz „mše“ se vžíval postupně zhruba od 6. století a byl převzat z profánní oblasti, kde znamenal „propuštění“, „rozloučení“ po ukončení shromáždění nebo po audienci. Požehnání na konci eucharistie, které bylo takovým rozloučením, se pak stalo označením celého obřadu, eucharistie. I to je nepřilíh vhodné důsledkem vývoje, jako by to hlavní na setkání společenství u stolu Páně byl povel k odchodu, konec bohoslužby ...

Tím se dostáváme k závěru tohoto vývoje, vedoucího kamsi pryč od původního smyslu eucharistie. Teologové přemýšlející nad touto situací připravili přes odpor mnohých vlivných členů církevní hierarchie svým studiem církevních dějin liturgickou reformu 2. Vatikánského koncilu, která ve skutečnosti nebyla revolucí, bouráním tradic, ale návratem k tomu, co původně bylo: k eucharistii! Její důležitou součástí bylo umožnění liturgie v jazycích místa slavení eucharistie, ale to nebylo vše a možná to nebylo ani to nejdůležitější; to hlavní byl návrat (nebo aspoň snaha o přiblížení se) k eucharistii! Inspirací přitom bylo slavení eucharistie v dobách před její proměnou v liturgické divadlo. Patristická literatura a její překlady do moderních jazyků se staly podnětem snah o vykročení z odcizeného slavení liturgie doby před koncilem. Podmínky k tomu koncil vytvořil, ale jejich využití k nápravě učiněných mylných kroků je naším úkolem. Zatím bohužel nesplněným, alespoň v místě, kde se nacházíme.

Petr Kolář, SJ

ŘÍMSKÝ BISKUP FRANTIŠEK

Každý člověk vděčí za svůj život matce a mnoho jí vděčí téměř vždycky za svůj další život, za lidskou a duchovní formaci. A třebaže je matka symbolicky vynášena množstvím poezie a spoustou krásných věcí, které se o matce říkají, není jí dopřáváno sluchu, nedostává se jí pomoci v každodenním životě a její ústřední postavení ve společnosti je málo bráno v úvahu. Ochota matek obětovat se pro děti bývá dokonce využívána, aby se „ušetřilo“ na sociálních výdajích.

I v křesťanské komunitě se někdy stává, že matka není dostatečně brána v potaz a málo se jí naslouchá. Matkám ochotným k mnoha obětem pro svoje děti a nezřídka i pro děti druhých by se asi mělo dostávat více sluchu. Je třeba více chápat jejich každodenní úsilí, když se snaží být pečlivé v zaměstnání, pozorné a vnímavé v rodině; je třeba lépe chápat, po čem matky touží, když usilují o lepší a skutečné plody svojí emancipace. Matka s dětmi má vždycky hodně práce a starostí. Vzpomínám



si, že doma, kde nás bylo pět dětí, jedno chtělo něco, druhé myslelo na něco jiného, a ubohá maminka chodila od jednoho ke druhému. Byla však šťastná a dala nám toho hodně.

Matky jsou nejučinnější protilek na šířící se sobecký individualismus. „Individuum“ znamená „to, co nelze dělit“. Matky, jakmile přijmou dítě, se však s nimi o vše dělí, aby je přivedly na svět a vychovaly. Právě matky nejvíce nenávidí válku, která zabíjí jejich děti. Často-krát myslím na matky, které dostaly dopis, ve kterém jim bylo oznámeno, že jejich syn padl při obraně vlasti. Ubohé ženy! Jak mnoho matky trpí? Ony dosvědčují krásu života.

Arcibiskup Arnulfo Romero říkával, že matky žijí „mateřským mučednictvím“. V homilii na pohřbu jednoho kněze zavražděného eskadrami smrti řekl s odkazem na Druhý vatikánský koncil: „Všichni musíme být připraveni zemřít za svoji víru, i když se nám této cti od Pána nedostane ... Dát život neznamená jenom být zabit. Dát život, mít mučednického ducha znamená dávat se druhým poctivým a tichým plněním povinností. V modlitbě, v každodenní a trpělivé službě životu navzdory všem těžkostem. Ano, jako to činí matka, která bez bázně, v jednoduchosti mateřského mučednictví počne ve svém lůně dítě, přivede je na svět, kojí, chová je a něžně se o ně stará. Tak se dává život. Je to mučednictví.“ Tolik citát.

Ano, být matkou neznamená jenom přivést dítě na svět, nýbrž je to také životní volba. Co volí matka? Jaká je volba matky? Životní volbou matky je darovat život. A to je velkolepé, to je krásné!

Společnost bez matek by byla nelidská, protože matky dovedou vždycky i v nejhorších momentech dosvědčovat něhu, oddanost, mravní sílu. Matky často předávají také nejhlubší smysl náboženské praxe. V prvních

modlitbách, v prvních gestech zbožnosti, které se dítě naučí, je vepsána hodnota víry v život lidské bytosti. Je to poselství, které věřící matky umějí předávat bez mnohého vysvětlování. To přijde potom, avšak zárodek víry spočívá v oněch prvních nejdrahoccennějších momentech. Bez matek by nejenom nebyli noví věřící, ale víra by ztratila značnou část své jednoduché a hluboké vroucnosti.

Drahé maminky, díky, díky za to, co jste v rodinách a za to, co dáváte církvi a světu. A tobě, milovaná církvi díky, díky, že jsi matkou. A tobě Maria, matko Ježíšova díky, že nám ukazuje Ježíše. A díky všem zde přítomným maminkám, které zdravíme potleskem!

Otázka novináře: „Vaše návštěva v buddhistickém chrámu v Kolombo byla velkým překvapením. Až do 20. století křesťané tvrdili, že buddhismus je podvod a že je to ďáblové náboženství. Jaké budou další vztahy s tímto náboženstvím?“

„Mnichovi, který je představeným toho chrámu

(buddhistického chrámu v Kolombo), se díky vládnímu pozvání podařilo dostat na letiště. Je velkým přítelem kardinála. Mne zdravil, pozval mne k návštěvě jejich chrámu. ... V onom chrámu uchovávají relikvie dvou Buddhových učedníků, které byly původně v Anglii, ale mniši je získali zpět. Představený chrámu přišel na letiště, já jsem jej navštívil v jeho domě. Navíc jsem včera v kostele v Madhu viděl něco, co bych nikdy nečekal. Nebyli tam jen katolíci, ale s nimi také buddhisté, muslimové, hinduisté. Všichni se tam chodí modlit a říkají, že obdrželi milosti. V lidu, který se nikdy nemylí, je tedy cosi, co spojuje. Pokud jsou tedy lidé mezi sebou přirozeně spojeni natolik, že se chodí modlit do křesťanského chrámu, a nejenom křesťanského, jak jsem mohl nejít do buddhistického chrámu? To, co se v Madhu stalo, je velmi důležité. Je tu smysl pro mezi-náboženské vazby, který Srilančané prožívají. Existují sice fundamentalistické skupinky, ale ty nejsou s lidem, jsou to teologické elity ... Kdysi se říkalo, že buddhisté půjdou do pekla. Když jsem byl dítě, chodili pryč do pekla také protestanti – tak nás to učili. Vzpomínám si na svou první ekumenickou zkušenost – bylo mi čtyři nebo pět let, šel jsem s babičkou po ulici a držel jsem se jí za ruku. Z druhého chodníku přicházely dvě ženy z Armády spásy, s oním kloboukem na mašli, jaký už dnes nenosí. Zeptal jsem se babičky, jestli jsou to řeholní sestry. A ona odpověděla: Ne, jsou to protestantky, ale jsou dobré. Bylo to poprvé, kdy jsem slyšel něco o lidech jiného vyznání. Církev značně vyrostla v úctě k druhým náboženstvím. Druhý Vatikánský koncil mluvil o úctě k jejich hodnotám. V církevních dějinách byly temné doby. Bez bez studu si musíme přiznat, že jsme teprve na cestě. Mezináboženské citění je milost.“

**DOPIS MÝM MUSLIMSKÝM
STUDENTŮM:
I PRO MĚ BYL CHARLIE NA HRANĚ**
31. leden 2015

**„Tento text chci napsat pro své žáky z třia-
devadesátky. Pro muslimy, pro všechny, kdo
zůstali ve stínu těch několika tmářských ší-
lenců, kteří pocákali stránky koránu černou
tuší. Chci vyjádřit solidaritu
s těmi, co nejsou slyšet.“**

*Tato osobní výpověď byla poprvé uveřejněna pod křestním jménem Marie na webových stránkách francouzského blogu Tailspin. Zaujala mě z několika důvodů. Jednak je jeho autorkou profesorka gymnázia, která učí na škole žáky pocházející převážně z rodin muslimů. Působí na severovýchodě Paříže v okrese Seine Saint-Denis, který má milion a půl obyvatel a který proslul bídou a poměrně nestabilní situací z hlediska bezpečnosti v ulicích. Žije zde řada přistěhovalců, je zde vysoká nezaměstnanost. Okres, který má administrativní číslo 93, se stal synonymem nepokojného předměstí, na němž veřejné instituce a pořádkové síly musely pracovat pod každodenním tlakem. Z autorčina textu, který jsem přeložil, je vidět nejen zápal pro vzdělávání a intelektuální práci, ale i její odhodlání působit právě tam, kam se čas-
to odcházelo pracovat spíše z donucení.*

Pavel Fišer, bývalý velvyslanec ve Francii

Zpráva o útoku v redakci Charlie Hebdo mě zastihla na cestě ze školy. Jeden, pak další text v telefonu. Doma jsem u zpravodajství zůstala dlouho. A nezmohla se skoro na nic. Byla středa odpoledne. Čekaly mě opravy písemek. Psala se úvaha na téma “Myslíte si, že žáci ve Francii mají všichni stejnou šanci uspět?” Četla jsem ty jejich výtvory, opravovala, a po očku stále sledovala obrazovku. Tíživou atmosféru nedokázalo zahnat ani kafe. Tolik jsem ho vypila. Plakala jsem. Jakoby se měla vyplavit všechna bolest. Vzlykala jsem, štkala, oči rudé od pláče. Měla bych asi napsat, že učím na gymnáziu v Seine Saint-Denis. Musela jsem proto pořád myslet na své žáky. Mají snad všechny barvy pleti, co na světě najdete. A mezi nimi mnoho muslimů a muslimek. To, co následovalo 8. ledna ráno, bych chtěla alespoň zkusit zaznamenat. Byl čtvrtek. Ve sborovně si jedna z kolegyně, muslimka, s pláčem stýskala, že zase někdo pošpinil její náboženství. Na dvoře školy to začínalo hučet jako v úle. Všichni mluvili o tom samém. Ptám se sama sebe, jak asi dnešní výuku zvládnou. Večer jsem si ještě stihla připravit promítání. Chtěla bych jim ukázat karikatury ze všech zemí, odkud to jenom šlo. Íránec Kjanoush Ramezani. Tunisanka Nadia Khjari. Američanka Ann Telnaes. Za Francouze jsem si našla Plantu z deníku Le Monde. Ten svíravý pocit mě ale nepouštěl. Jaké to bude? Co jenom řeknou studenti? Budou chtít o tom mluvit? Ano, chtěli. Byli moc šikovní. Diskutovali jsme. Kladli otázky, ukazovali na problémy. V osm hodin jsem měla hodinu v druhém ročníku. Probírali jsme zrovna literární žán-

ry. Na pořadu byla dystopie, stát hrůzy, který stojí proti utopii. Měli jsme analyzovat úryvek textu Raye Bradburyho, z knihy 451 stupňů Fahrenheita. V plánu jsem měla mluvit o cenzuře, o upalování, o svobodě myšlení, o svobodě slova. O tom, jak je důležité číst a čtenému textu také rozumět. A pak jsme se dostali i k aktualitě.

A když se stane, že aktuality začnou tak smutně rezonovat s románem, který napsali po druhé světové válce, začne člověka mrazit. A nemusíte kvůli tomu nutně stát před katedrou jako profesor literatury. Neměla jsem tušení, co mi žáci řeknou. Z mého velmi vážného výrazu jen museli pochopit, že chci mluvit o tom, co se stalo den před tím.

Tahle třída je docela rozpustilá. Vtípky se nešetří, každý se hlásí ke slovu. Mají pořad co říci. A nevdají jim, že to nutně ani nesouvisí s probíranou látkou. I proto musím často bouchnout do stolu, jen abych se sama dostala ke slovu. Ale hloupě nereagují, naopak. Sami navíc vědí, že většině jejich vtípků se nakonec ráda zasměju i já sama. Nejsem pro ně asi příliš velký symbol autority.

V ten osudový čtvrtek to bylo jiné. Třída ztichla. Ve vzduchu bylo cítit respekt a pozornost. Seděli tiše jako pěny. A tak jsem se ujala slova.

Chci mluvit o tom, co se včera stalo. Chci vám říci, co cítím. A potom vy mně řeknete, co cítíte vy. Začnu osobně, protože je opravdu důležité, abyste pochopili, že to může být velmi osobní věc. Vysvětlím vám, proč jsem tolik smutná. Proč jsem šokovaná. A proč mám z toho všeho velké obavy.

Především jsem smutná, protože nevinní lidé byli zavražděni. Cítím soucit. Nepochopím, že někdo může zabít. Mezi těmi zabitými byli i ti, které jsem osobně neznala. Ale znala jsem jejich práci. Nechci vyprávět celý svůj život. Ale jejich smrt se mě opravdu dotýká. Vyrůstala jsem v domě, kde byly samé knihy. Měli jsme doma komiksy, celé sbírky, které můj táta sháněl, když jsem byla malá. A tak chápete, že ty kreslíře jsem znala od malička. Kreslili nejenom do Charlie Hebdo, kreslili opravdu všude a měli velký smysl pro humor. Dělal si legraci tak trochu ze všech. A sami dobře víte, že mám ráda vtípky. Takže když veselí lidé umírají, tak je mi z toho strašně smutno.

Jsem ale smutná i z jiného důvodu. Mám totiž strach. Moje mladší sestra je novinářka a začala jsem se o ni bát. Nepracuje sice v Charlie Hebdo, ale v kulturní redakci jednoho deníku. A i u nich po tom atentátu zavřeli všechny mříže a všude postavili policisty. Když se o ochranu novin musí starat ozbrojenci, nebo když máte strach o někoho z rodiny, kdo pracuje jako novinář, tak to je přeci strašně. Právě jsme probírali téma totalitní země, o níž se píše v literatuře. A najednou se mi zdá, že nejde o literární fikci. Právě se to děje.

A nakonec jsem smutná proto, že to spočítají vám. Odskáčete si to. Chci vás varovat, protože už jsem viděla dost lidí, co si na vás ukazují prstem, i když k tomu nemají důvod. A říkám to o to jasněji, že já jsem si místo profesora v Seine Saint-Denis zvolila svobodně a sama.

Říkám to, protože vás znám, potkávám vás každý den, vím, co je ve vás, a mám vás ráda. A tak bych si přála, aby i ostatní dostali stejnou možnost vás potkat a udělat si názor. Ale dobře vím, že to tak není. Jsem smutná. A mám o vás strach. Bojím se, že vás budou ohrožovat, protože bydlíte v téhle čtvrti, protože jsou mezi vámi muslimky a muslimové. A teď bych si přála, abyste mluvili vy. Řekněte mi teď upřímně: co si myslíte o tom, co se včera stalo?

Řekli mi toho dost. Nikdo nezůstal mlčet. Zapojili se všichni. A tohle mi vysvětlili: Paní profesorko, ti lidé, to nemohli být muslimové, to byli naprostí zoufalci.

Zabijet je hřích.

Jsou to úplní blbci, půjdou rovnou do pekla. Nemají přeci právo zabít člověka. Jediný, kdo je bude soudit, je Alláh. My je nemáme právo soudit.

Ale, paní profesorko, když bylo těm kreslířům vyhrožováno, tak proč pokračovali? Měli s tím možná jednoduše přestat. Zjednodušilo by jim to přeci život. Trochu to přeháněli, šli zbytečně na hranu.

Vysvětlila jsem jí, že i pro mě byl jejich humor docela na hraně. A že pro mě už Charlie Hebdo nebyl až tak veselý, alespoň ne poslední dobou. Ale že pokračovali určitě i proto, aby jasně ukázali, že jim nikdo nic nebude zakazovat. A třeba i za cenu, že nebyli docela vybraní nebo že to přestávala být legrace.

Studenti mě požádali, zda bychom se nemohli podívat na některé jejich karikatury. A tak jsem začala promítat. Jednu po druhé jsme společně analyzovali. Říkali - tahle se jim docela povedla. To je vtípný. Tady je to spíše hloupý. Ale u té další, to už přehnali.

Obrázek v novinách nebo karikatura, to je jako satirický text. Vyžadují od nás, abychom přemýšleli. Abychom hledali narážky, kritický pohled, a to se nedá získat jinak četbou a jediné až s léty zkušenosti. A připomněla jsem jim, co říkávám každý týden. Že naše inteligence je to nejcennější, co máme. Pomáhá nám chápat nejenom slova a obrazy, ale i to, co se za nimi skrývá nebo kam ukazují.

Všichni pochopili. Nikdo neřekl slova “tak s tím zabíjením to udělali dobře”, nebo “zasloužili si to”. Ani jeden ze třídy to neřekl. Nebylo třeba, abych cokoli dalšího říkala. Děti ze Seine Saint-Denis nejsou vůbec hloupé.

A já jakožto pedagog také nejsem žádný blbec. Nezůstala jsem zaslepená nějakou levičáckou demagogií, z níž nás lidé často obviňují. Víam, že většina žáků dokázala respektovat minutu ticha za zastřelené oběti. Ale také vím, že se objevili výtečníci, co to neposlechli. Kdo to byl?

Kupodivu jde o stále stejné firmy. Tedy o žáky, kteří po celý rok nerespektují ani školu, ani profesory. Stále titíž, co chodí do školy bez úkolů a pomůcek, nepřipraveni a při hodinách vyrušují. Jejich rodiče nedocházejí na schůze rodičů a neodpovídají ani na telefony, když je škola zkouší zastihnout. Tedy stále stejní, u nichž je tak těžké bojovat, aby se ve škole naučili alespoň něco, nějaké minimum. A pro mě to není žádná náhoda.

Osoba, kterou se stáváme, je plodem osobního rozvoje a výsledkem našeho vzdělávání, prostředí a místa, kde žijeme. Individuální uvažování se rozvine jediné tehdy, když má příhodné podmínky. Pokud to chybí a půda je nejistá, pokud člověka navíc vystavují vymývání mozku od útlého věku a musí si osvojit radikální myšlenky nebo názory, které je tak jednoduché přejímat, protože jsou jenom černé nebo bílé, pak se takový člověk nikdy svobodně a nezávisle uvažovat nenaučí. A nikdy ani nevyzraje. Takový plod je snhlý dříve, než strom stihne nasadit na květ.

Vím, jak zjednodušuji. A každý, kdo si prolistoval antologii literárních textů, učebnici středoškolské filozofie nebo sociologie pro začátečníky, to musí při čtení mých slov poznat. Jenže nám, kantorům z triadevadesátky, se také žáky nepodaří zaujmout pokaždé. A přestože vidíme, že cesta, na kterou je někdo neodpovědně svedl, správná není, nedaří se nám jim to pokaždé rozmluvit. Je tak těžké konkurovat něčemu svůdnému, co je tak snadné k osvojení.

Právě dnes, v sobotu 10. ledna 2015, vidím jako svou povinnost upřesnit, že takových dětí je jen malá hrstka. Mezi našimi gymnazisty je totiž naprostá většina schopna uvažovat rozumně, naslouchat tomu, co jim vysvětlujete, a také jsou schopni si to osvojit.

Musím zde vysvětlit, že si dobře uvědomuji, že takové dítě poznamenané od kolébky neodpovědnými řečmi bude říkat hloupé, šokující a nepříjemné věci. Samozřejmě je to třeba rázně odsoudit a ukázat mu, že se tím izoluje od ostatních. Musí totiž pochopit, že něco takového ve společnosti nelze tolerovat. To vidím jako klíčové. Životně důležité. Zásadní. A vůbec - další synonyma by mohla následovat.

Cílem mého dlouhého textu, a omlouvám se všem, kdo to dočetli až sem, je vyslovit obavu. Mám obavu o naše střední školy. Mám obavu o naše přátele, o kolegy, o studenty, o naše občany, muslimy a muslimky. Se stejným nasazením, s nímž bráníme svobodu slova, je potřeba podpořit i ty, co uvažují jako spravedliví. Tedy tu mlčící většinu mezi muslimy. Když jen několik hodin od atentátu v Charlie Hebdo čtu, že si nejmenovaný deník vybral jako hlavní téma zjistit, co na to říkají žáci škol v triadevadesátce, mám nedobry pocit zápachu. Proč by měli pátrat zrovna po názorech dětí ve triadevadesátce? Nikdo z těch teroristů odsud nepocházel, nikdo ze Seine Saint-Denis nebyl. Proč tedy chtít psát zrovna o tom?

Vždyť další témata se snadno nabízejí. Dalo by se psát o nebezpečných aktivitách studentů, jejichž rodiče se hlásí mezi voliče extrémní Národní fronty. Proč se vlastně novináři nevydali do škol ve městech, která patří mezi bašty extrémní pravice jako Beziers, Frejus, Hayange nebo Henin-Beaumont? Proč v novinách nedostaneme příležitost, abychom si přečetli výroky žáků, které poznamenaly radikální názory jejich rodičů? Proč nedostaneme příležitost alespoň se spravedlivě rozhněvat? Je mi to líto. Studenti z triadevadesátky jsou

předem znevýhodněni tím, jak se tradičně píše o území, kde vyrůstají. A dnes, po tom hrůzném atentátu, se to zase potvrzuje. Nerozumím tomu, proč mám číst titulky jako třeba - Studenti ze Seine Saint-Denis ale nejsou všichni 'jako Charlie'.

Studenti ze Seine Saint-Denis si takovou publicitu nežádají. Dali by přednost tomu, abychom jim dali pokoj. Aby se na ně nenamířily reflektory pokaždé, kdykoli nějaký islamistický bojovník něco vyhlásil nebo provede. Má se přeci rozlišovat. Jenže kdykoli přestane něco fungovat, stejně se všichni podívají jen tím jedním směrem. A tak se i u těch nejbystřejších čtenářů v podvědomí buduje spojení mezi atentáty a školáky v Seine Saint-Denis, i kdyby mělo jít jen o jednotlivce. Ano, v Seine Saint-Denis žijí také pořádná hovada. A určitě bychom našli ty, kdo s uspokojením vyslechli zprávu o tom, že někdo zastřelil kulku do hlavy právě kreslíře Charba.

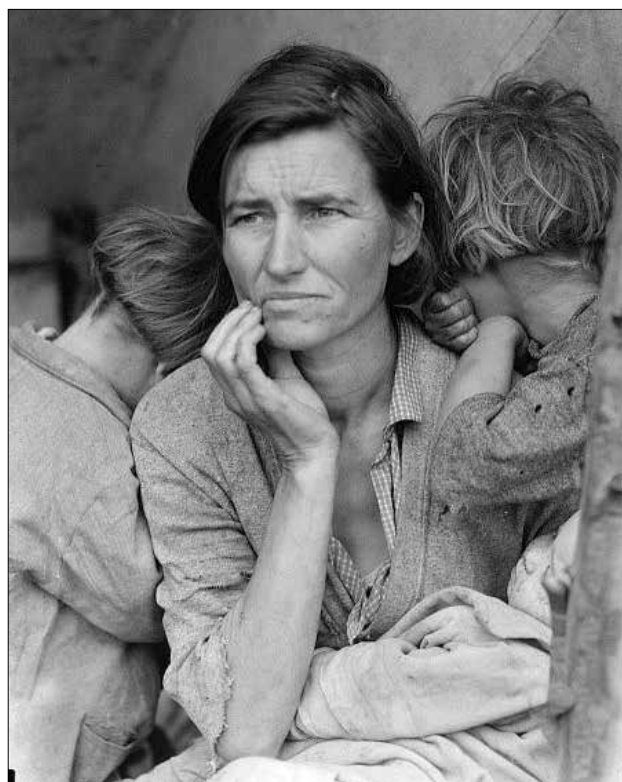
Ale nechtě tvrdit, že by tu všechny děti souhla-

sily s atentáty nebo s islamistickým integritem, právě naopak. Někteří z nich sepsali dokonce vlastní texty, aby se přimluvíly za svobodu slova. Jejich slova byla často chytřejší než mnohé komentáře z úst dospělých. Viděla jsem tu i ty, co nahlas četli báseň Svoboda od Paula Eluarda s pláčem.

Jenže když namíříte kamery a mikrofony na několik hlupáků, člověk mimoděk zapomene na vlastní rozum a přestane předpokládat, že rozum mohou mít i ostatní. A tak se stávají muslimové i muslimky obětmi útoků. Zapalují se mešity, píšou se nenávistná slova na zeď, padají urážky.

Tento text chci napsat pro své žáky z triadevadesátky. Pro muslimy, pro všechny, kdo zůstali ve stínu těch několika tmárských šilenců, kteří pocákali stránky koránu černou tuší. Chci vyjádřit solidaritu s těmi, co nejsou slyšet.

Jsem Francouzka. A vy jste Francouzi.



DÁL UŽ BEZ NICH

Jaký bude odkaz Osvětami, až odejdou živí pamětníci

... Má-li holocaust zůstat mementem, jak se občas říká, je důležité se ptát: Mementem čeho vlastně? Zla, jakého je schopen člověk? Nebezpečí rasismu? Selhání systémových postojů demokracie, nebo rovnou moderní společnosti jako celku? To všechno bezpochyby platí a zdá se, že Evropa se na mnoha rovinách z válečné tragédie dokonce poučila. Tři čtvrté století míru na starém kontinentě (s jugoslávskou výjimkou), zvýšená citlivost elit vůči xenofobii, vědomí důležitosti vzájemné kontroly různých složek moci a podpory občanské společnosti - to všechno jsou mimo jiné důsledky šoku, který kontinent zažil ve

chvíli, kdy před sedmdesáti lety sovětská armáda osvobodila jedno město na východě Polska.

Hlavní poselství holocaustu však stejně nejlépe vystihli autoři, kteří pochopili, že jeho kořeny nevyrůstají jen ze společenské patologie, ale také z potenciálu, jenž se skrývá v každém z nás. Hannah Arendtová ve své reportáži z procesu s Adolfem Eichmannem, kterou řada jejích současníků odmítla, protože autorka v hlavním manažerovi konečného řešení neviděla dáblského zlosyna, ale pilného úředníka ze sousedství. Zygmunt Bauman, který nasvítí mechanismus vyvazování se z osobní zodpovědnosti v systému moderní státní správy. Christopher R. Browning, jenž ukázal, jak snadno se

ze spořádaných tašků od rodin stanou lovci ukrytých Židů.

Jestli nám holocaust něco po sedmdesáti letech stále naléhavě sděluje, pak to, že člověk má velkou tendenci „zapomenout se“ v systému, nechat se strhnout proudem a ani si nevšimnout, že se jeho dobrá vůle proměnila ve zlé činy. Zní to banálně, ale ono průmyslové soukolí smrti, nad jehož oblidností dodnes nepřestáváme žasnout, je mementem něčeho velmi obyčejného - totiž nevšímavosti. Nevšímavosti k vlastním strachům i k tomu, co se děje za okny v ulicích. A platí to i naopak - v obyčejné všímavosti, které se můžeme učit každý den našich životů, je ukrytá naděje, že se podobná apokalypsa nemusí opakovat.

Petr Třešňák, Respekt 5/2015

AKTUALITY



BESEDY SE SNOUBENCI A NOVOMANŽELY

(víra není podmínkou)

Každou neděli v 17 hod. na faře.

Téma:

- k čemu je manželství dobré
- rozdíly mezi mužem a ženou, čím se můžeme navzájem obdarovat
- zamilovanost a láska
- umění komunikace

- pravidla soužití (odpuštění, řešení sporů, hádek ...)
- soužití s rodiči (pravidla, výhody a úskalí)
- hospodaření s penězi
- trávení volného času
- výchova dětí
- obsah manželského slibu
- poslání manželů
- sexualita jako boží dar a most
- příprava na svatební obřad

Město Letohrad pořádá cyklus přednášek se zajímavými osobnostmi.

12. 2. v 15 hod. v restauraci Nový Dvůr
Miroslav Švec a Josef Marek : Na kole z Letohradu do Santiaga de Compostela.
Vstup zdarma.

Rok eucharistie - promluvy několika nedělí budou na toto téma zaměřeny. Lektori a akolyty se sejdou na poradě, datum vyhlásíme při bohoslužbách.

Péče o kostely - ty, kteří pečují o kostely, zve-me na faru k poděkování. Data vyhlásíme při bohoslužbách.

Výlet se školáky - paní Jana Skalická pořádá o jarních prázdninách výlet do Broumova.

Pozemky - restituční nám byly vráceny pozemky u koupaliště. Zjistíme jejich možné využití.

Hřbitovy - Město chce rozšiřovat hřbitov na Kuncicích a Orlici a žádá nás o pozemek. Budeme jednat s Městem i s biskupstvím.

Mistrovický kostel - jednáme s biskupstvím o převodu kostela do vlastnictví obce.

Zapůjčení uměleckých děl - do piaristického kostela v Litomyšli. Na pět let jsme půjčili: obraz „8. zastavení Křížové cesty a sošky pěti andělů z orlického kostela a obraz Svatojanské oratorium z fary. Zapůjčení vyjednalo biskupství smlouvou.

Přednášky - České křesťanské akademie budou opět pravidelně uváděny v Okénku.

Na příští FR - pozveme pana starostu ohledně parkování u orlického kostela a rozšíření hřbitovů. Pozveme také pana Vl. Zamazala kvůli dalšímu využívání „Kopečka“.

Příští FR se sejde 11. 2. v 19 hod. na faře.

zapsala: *Jana Skalická*

INZERÁT

Hledáme společníci pro naši 15letou veselou, mentálně hendikepovanou dceru. Bydlíme v Letohradě. Telefon 604 605 513.

PŘEDNÁŠKY ČS. KŘEŠT. AKADEMIE:
Nada Běťáková: **Tanzánie - země vzdálená i blízka** - 14.2. v 19 h. v evangelickém kostele.

Jiří Brodský: **Restaurování obrazů a povídání o umění** - 28.2. v 19 h. evangelickém kostele.

DALŠÍ PŘEDNÁŠKY A AKCE ČESKÉ KŘEŠTAN. AKADEMIE V LETOHRADĚ
v první polovině roku:

Koncert: písničkářské duo Caine-Mi.
15.3. v 17 hod. v evangelickém kostele.

Přednáška: Kathrin Karban-Völkl: Rituály v rodině. 18.4. v 19 h. v evangelickém kostele.

Přednáška: Libor Pařízek - Paraskupina BARIUM a její působení v severovýchodních Čechách. 24.4. v 19 h. v evangel. kostele.

Vzpomínkový koncert u příležitosti 70. výročí konce 2. světové války.
8.5. v 18 h. v kostele sv. Václava v Letohradě.

Přednáška ThDr. Martina Chadimy, ThD. Skutečné důvody upálení Mistra Jana Husa.
10.6. v 19 h. v evangel. kostele.

Přátelství Boha křtem přijali



11.1. Emilie Barbora Bárnetová

Ke vzkříšení jsme vyprovodili



| | |
|-------------------------|--------|
| 5.1. Marii Novotnou | 92 let |
| 20.1. Michala Faltuse | 25 let |
| 23.1. Olgu Slavíkovou | 68 let |
| 30.1. Oldřicha Křištofa | 77 let |
| 2.2. Emilii Hubálkovou | 75 let |
| 4.5. Ludmila Kvapilová | 85 let |

ÚNOR VE STREETU

9. – 13. 2. Valentýnské vyrábění
„Valentýnek“ a dárečků zamilovaných.

16.-20. 2. Jarní prázdniny ve Streetu
po - pá: 8-16 h. - viz. Program.

26. 2. turnaj ve fotbálku

Preventivní téma: **Lži a pomluvy**
Zlá slova ubližují nejvíce ...

Nová otvírací doba:

po: 12 - 17 h. 17 - 18 h. indiv. konzultace
út: 12 - 17:30 h.
st: 12 - 15:30 h. individuální konzultace
čt: 12 - 17:30 h.
pá: 12 - 16:30 h.

Program je vyhrazen pro uživatele NZDM, pro děti a mládež ve věku 6 – 20 let.
Taušlova 714, Letohrad 561 51,
Facebook: NZDM Street-Letohrad

Jarní prázdniny v Centru pod střechou
Nejedná se o klasický příměstský tábor, ale o ZDARMA připravený program pro děti ve věku od 6 do 13 let (případně i starší děti, které chtějí něco dělat, tvořit).
Otevřeno po-pá: 8 - 16 hod.
Program 8 - 12 h., po obědě „volná zábava“ (korálky, výroba krasohledů, taneční podložka, kulečnick, stolní fotbálek, fimo, kvízy a hlavolamy, mandaly apod..)

po: deskové hry a hlavolamy
út: keramická dílna
st: trénink smyslů a paměti
čt: sádrování
pá: promítání filmu

Není třeba se předem přihlašovat a není nutné přicházet vždy na 8. hodinu (je možné připojit se kdykoliv během dne).

S sebou: přezůvky, jídlo a pití (možnost úschovy potravin v ledničce a ohřátí v mikrovlnné troubě).

PODĚKOVÁNÍ DOBROVOLNÍKŮM

Oblastní charita děkuje všem dobrovolníkům, kteří nám v r. 2014 pomáhali. Charitní ples je po Tříkrálové sbírce největší dobrovolnickou akcí. Loni na něm přes 50 lidí odpracovalo 350 hodin (vaření, pečení cukroví, výzdoba, obsluha, žádání sponzorů o dary atd.)

Se sbírkami šatstva pomáhala loni cca 6 žen, které odpracovaly 160 hodin.

Dvě paní nám vyčistily 500 pokladniček po Tříkrálové sbírce a odpracovaly 50 hodin.

V Centru pod střechou v Letohradě nám loni pomáhali dobrovolníci s letním příměstským táborem, s hlídáním malých dětí nebo s lektorskými kroužky.

Kolem 100 hodin věnovala dobrovolnice práci s klienty v sociální správě v Ústí n.O., 500 hodin věnovaly ženy v rodinném centru ve Sloupnici práci s dětmi a loni poprvé se zapojilo 39 dobrovolníků i do potravinové sbírky, kde odpracovali 470 hodin. Celkem nám v r. 2014 pomáhala 115 dobrovolníků, kteří odpracovali 1750 hodin.

Některé z našich dlouhodobých dobrovolníků jsme při poděkování pozvali na večeri. Sedm lidí symbolicky zastupovalo vás všechny, kdo nám ve svém volném čase nezištně pomáháte. Bez vašeho přispění by některé aktivity nemohly být vůbec uskutečněny. Všem vám moc děkujeme!

PODĚKOVÁNÍ sestřičkám letohradské charity

Vám - sestřičkám letohradské charity - jménem celé rodiny mnohokrát děkujeme za vzornou péči, kterou jste věnovaly našemu dědečkovi - Janu Houšťavovi. Děkujeme Vám za pomoc i vlídná slova, kterými jste ho povzbuzovaly v jeho těžkých chvílích na konci života ...

Rodina Houšťavova z Lukavice



TŘÍKRÁLOVÁ SBÍRKA 2015

Tříkrálová sbírka se na Orlickoústecku setkala opět s pozitivním ohlasem. Podruhé za svou historii překonal letos její výtěžek hranici dvou milionů Kč, když bylo do 504 pokladniček vykoledováno celkem 2.309.509,- Kč.

Tříkrálová sbírka na Orlickoústecku patří svým rozsahem k největším v kraji. V takovém měřítku může být uskutečněna jen díky obětavosti desítek jednotlivců, kteří mají na starosti organizaci sbírky v místě bydliště, díky nasazení stovek dobrovolníků a díky spolupráci s farnostmi, obecními úřady, školami a občanskými spolky. Charita je za tuto pomoc velmi vděčná a děkuje také všem, kdo do sbírky přispěli. Finanční prostředky z této sbírky jsou pro Charitu důležitým příjmem, ze kterého může podporovat některé své služby, a pomáhat tak potřebným.

Významným aspektem této akce je také udržování společenských kontaktů v obcích. Řada lidí, zejména starších, už koledníky dopředu očekává, těší se na ně, a bere jejich přání štěstí a zdraví velmi vážně. Za 15 let své existence se tak Tříkrálová sbírka stala smysluplnou tradicí v mnoha obcích a městech.

Děkujeme všem, kdo organizačně zajišťují průběh sbírky v Letohradské farnosti - Janě Faltejskové a skautům, Hoffmannovým z Lukavice, Valouchovým z Mistrovic, Venclovým ze Šedivce a všem, kdo jim jsou „k ruce“. Ve farnosti se vybralo celkem 283.941,- Kč, z toho v Letohradě 192.406,- Kč, v Lukavici 48.617,- Kč, v Mistrovicích 30.957,- Kč a v Šedivci 11.961,- Kč.

65 % z výtěžku Tříkrálové sbírky je určeno přímo Charitám, které sbírku v daném regionu organizují. Oblastní charita Ústí nad Orlicí tento obnos v r. 2015 použije mj. na činnost domácího hospice, občanské poradny nebo služeb pro rodiny s dětmi.

Děkujeme každému, kdo se na Tříkrálové sbírce 2015 jakkoliv podílel.

Více informací o Tříkrálové sbírce na: www.uo.charita.cz, www.trikralovasbirka.cz

ZPRÁVY Z CHARITY

Do Občanské poradny v Ústí nad Orlicí je nově možné se na konzultace objednávat a to celé pondělí a čtvrtek odpoledne.

I v roce 2015 se těšíme na Vaši návštěvu.
Poradnyě z Občanské poradny Ústí nad Orlicí

HOSPODAŘENÍ FARNOSTI v r. 2014

PŘÍJMY:

| | |
|------------------------------|-------------------|
| Sbírky pro farnost: | 396 195 Kč |
| Sbírky na cizí účely: | |
| svatopetrský haléř | 13 158 |
| plošné pojištění | 21 206 |
| charita | 14 866 |
| potřeby diecéze | 10 548 |
| bohoslovci | 11 199 |
| církevní školství | 11 466 |
| misie | 16 654 |
| pmoc Ukrajincům | 9 951 |
| SBÍRKY CELKEM: | 505 243 Kč |

Dary:

| | |
|--|-------------------|
| farnosti | 50 450 |
| na opravu dveří kostela | 10 000 |
| na opravu Kopečka | 4 000 |
| na opravu věže mistrovického kostela: občané | 107 971 |
| Obec Mistrovice | 301 249 |
| DARY CELKEM | 473 670 Kč |

PŘÍSPĚVKY:

| | |
|---|---------|
| Oprava střech „Kopečku“: | |
| Ministerstvo kultury | 850 000 |
| Město Letohrad | 242 000 |
| - " - doplatek za r. 2013 | 22 000 |
| Stavběněhistorický průzkum „Kopečku“: | |
| Město Letohrad | 20 000 |
| Pardubický kraj | 80 000 |
| Oprava obrazů orlic. kříž. cesty: | |
| Město Letohrad | 25 000 |
| Pardubický kraj | 100 000 |
| Oprava střechy věže kostela Mistrovice: | |
| Ministerstvo kultury | 291 723 |
| Pardubický kraj | 50 000 |

| | |
|--|---------|
| Oprava omítky věže kostela Mistrovice: | |
| Ministerstvo kultury | 228 277 |

| | |
|-----------------------------|--------|
| Průzkum kostela sv.Václava: | |
| Město Letohrad | 50 000 |

PŘÍSPĚVKY CELKEM: 1 959 000 Kč

| | |
|--|---------------------|
| Úroky: | 3 009 |
| Nájemné | 8 016 |
| Odevzd.šrot z mistrovické věže | 22 898 |
| Vrácená půjčka farnosti Králíky | 120 000 Kč |
| PŘÍJMY CELKEM: | 3 091 836 Kč |

VÝDAJE:

| | |
|----------------------------------|-----------|
| Odeslané sbírky | 118 995 |
| Fond solidarity, na účetnictví | 49 900 |
| Příspěvek na pastorač. asistent. | 10 200 |
| Výdaje na bohoslužby | 30 351 |
| Průzkum stavebněhist. Kopečku | 101 000 |
| Průzkum kostela sv. Václav | 50 000 |
| Oprava střech „Kopečku“ | 1 097 986 |
| Restaurov. křížové cesty Orlice | 125 000 |
| Oprava střechy věže Mistrovice | 486 205 |
| Oprava fasáda věže Mistrovice | 535 044 |
| Oprava dveří kostela sv.Václava | 66 000 |
| Oprava a revize zabezpeč. zařiz. | 31 439 |
| Malé opravy a režie | 268 357 |
| Daň z nemovitosti a převodu | 2 340 |

VÝDAJE CELKEM: 2 972 817 Kč

Stav k 1.1.2014 945 286 Kč

Půjčka farnosti Králíky 140 000 Kč

Stav k 1.1.2015 924 305 Kč

Opravy v r. 2014:

| | |
|----------------------------------|------------------|
| Střechy kaple na Kopečku: | 1 097 986 |
| příspěvky | 1 092 000 |
| podíl farnosti | 5 986 |

Stavebněhistor. průzkum kaple: 101 000

| | |
|-----------|---------|
| příspěvky | 100 000 |
| farnost | 1 000 |

Průzkum kostela sv. Václava: 50 000

| | |
|-----------|--------|
| příspěvky | 50 000 |
|-----------|--------|

Obrazy kříž. cesty: 125 000

| | |
|-----------|---------|
| příspěvky | 125 000 |
|-----------|---------|

Oprava střechy věže kostela

| | |
|----------------------------------|----------------|
| Mistrovice: | 486 205 |
| příspěvky - Ministerstvo kultury | 341 723 |
| příspěvek Obce Mistrovice | 301 249 |
| podíl farnosti | 5 518 |

Oprava omítky věže kostela

| | |
|--------------------|----------------|
| Mistrovice: | 535 044 |
| příspěvky | 228 277 |
| podíl farnosti | 306 767 |

Poděkování

Děkujeme za výbornou přednášku panu Matěji Jungwirthovi „Vzděláním k míru“ o zkušenosti dobrovolnických pomoci v palestinském Nábulusu. Děkujeme místní Křesťanské akademii za zprostředkování.

Změna provozní doby Občanské poradny

Letohrad: každý čtvrtek od 9 do 12 hod.

Občanská poradna Ústí nad Orlicí mění provozní dobu na svých kontaktních místech. Na všech kontaktních místech bude Občanská poradna v provozu každý týden

| Občanská poradna Ústí nad Orlicí | | | |
|----------------------------------|-----------------|------------------|-------------------|
| PO | Ústí nad Orlicí | 9 - 12 objednaní | 13 - 16 objednaní |
| ÚT | Králíky | 9 - 12 | ----- |
| ST | Vysoké Mýto | 9 - 12 | ----- |
| ČT | Ústí nad Orlicí | 9 - 12 | 13 - 16 objednaní |
| | Letohrad | 9 - 12 | ----- |
| PÁ | Lanškroun | 9 - 12 | ----- |

TAK DOST!

„Na neplodnost, stejně jako na infarkt, si člověk připravuje tělo deset patnáct let dopředu.“

Lékařka Helena Máslová vystudovala lékařství a má za sebou kariéru gynekoložky, kterou v nemocnici pro její názory na antikoncepci a rutinně prováděné porody přesouvali přes internu až na léčebnu dlouhodobě nemocných. O několik let později založila Centrum psychosomatické péče, kam za ní přichází stále více žen kvůli poruchám menstruace, neplodnosti nebo proto, že se jim nedaří v životě najít své místo.

Na konferenci TED jste vystoupila s tématem plodnosti. Mělo to velký ohlas. Jak jsou na tom tedy ženy s neplodností?

Je to hrozivá epidemie neplodnosti. Je to známka ztráty vitality populace. Mám hodně pacientek, trápících se poruchou plodnosti a přibývá jich. Neplodnost je přesný příklad civilizační choroby, která nemá jednoduché řešení – stejně jako rakovina, cukrovka nebo kardiovaskulární choroby. Málo se při nich zdůrazňuje, co je příčinou. Na neplodnost, stejně jako na infarkt, si člověk tělo připravuje deset patnáct let dopředu. Neplodnost je podobně jako rakovina známkou nemoci nikoliv jednotlivce, ale společnosti - tedy většího organismu, jehož je jednotlivec součástí. O tom se málo mluví. Některá společnost je více nemocná, jiná méně. Česká společnost patří v Evropě k těm více nemocným.

Znamená to, že si za to můžeme sami?

Existuje velice nenápadný graf, který jsem se učila ještě na škole. Ten říká, co patří mezi faktory, které ovlivňují zdraví jednotlivce. Popíšu vám ho. Z deseti až patnácti procent je to genetika, z deseti až dvaceti procent je to zdravotní péče a u toho bych udělala vykřičník, protože řada lidí si myslí, že to, jestli jsou zdraví, nebo nemocní, závisí jen na tom, jestli chodí k doktorovi, nebo nechodí. Třicet procent zabírá životní prostředí, tedy vlivy, které na nás působí. Celých padesát procent dělá životní styl člověka. To znamená, že minimálně polovinu můžeme ovlivnit. A pokud budeme moci ovlivnit i životní prostředí, tak můžeme ovlivnit většinu faktorů, které rozhodují o tom, zda onemocníme. Za to si můžeme sami. Úplně směšné mi připadá považovat za primární prevenci vzniku karcinomu prsu pravidelné prohlídky u lékaře, mamografické vyšetření nebo dokonce životní pojištění. Nikde nezazní, že preventivně funguje jen dlouhodobé kojení.

Jak tedy ženy dojdou až ke své neplodnosti?

Teď jsem hodně seděla u počítače, zanedbávala péči o tělo, a bolí mě krční páteř. Když teď půjdu k lékaři, dostanu injekci proti bolesti, jejíž vedlejší účinek je zhoršení funkce ledvin, a pošle mě na rehabilitaci, na kterou nebudu mít čas. Přitom mnohem lepší by bylo, kdybych žila tak, abych si bolest v krční páteři vůbec nezpůsobila. A stejně je to s ne-

plodností. Je to věc, ve které se protne několik nepříznivých faktorů – a odpověď organismu je: „Ty ne, ty se reprodukovat nebudeš, nejsi vhodný kus ve stádu k reprodukci.“ Aby se žena dostala do takového stadia, muselo se přihodit několik věcí. Neměla úplně v pořádku kosterněšvalový korzet, což znamená, že od šesti let seděla ve škole a učila se, tělocvik měla jednou týdně, do školy jezdila metrem nebo tramvají, kde zase seděla. Odcházela i přicházela domů za tmy, což znamená minimum pobytu venku a nedostatek vitamínu D. K tomu si připočteme vliv hormonálních disruptorů, které jsou běžné v dostupných látkách a s nimiž jsme v kontaktu, tedy plasty, kosmetika, pitná voda balená i kohoutková, obaly CD a DVD, plechovky s nápoji, obaly na potraviny, teflonové pánve. V podezření jsou účetny ze supermarketů, atd. Jde o skupinu látek označovaných EDC neboli látek, které mohou narušit činnost endokrinní soustavy. Žena se ještě k tomu vystaví vlivu hormonální antikoncepce v kritickém věku, kdy dozrává její plodnost.



A v takovém stavu přijdou za vámi?

Někdy je prostor pro jakoukoli terapii velmi malý. Asistovaná reprodukce se to sice snaží zvládnout, ale má to další rizika pro ženu i pro dítě. Je to začarovaný kruh, který není jednoduché terapeuticky zvládnout. Daleko lepší by bylo, kdyby někdo včas ve věku teenagera udělal kroky, které by změny jeho životní styl, tedy těch padesát procent. Což je v současné době prakticky nemožné. Když Marie Terezie zavedla povinnou školní docházku, vymyslela, že bude nejvhodnější pro dívky chodit do školy šest let od šesti do dvanácti. Ona sama chodila do školy do svých patnácti a od sedmnácti vládla. A celkem jí to vzdělání, jak se zdá, stačilo. Chci tím říci, že současný vzdělávací systém, který trvá dvacet a více let, považuji za úplně hrůzný. Rozsah školní výuky, nulté hodiny, konec někdy ve čtyři. Jsem možná jediná matka, která by hlasovala za to, aby se snížil rozsah školní výuky. Ale ještě chci zmínit permanentní visení na telefonech a tabletech. Elektromagnetické záření je další významný hormonální buldozer.

Máte nějaký konkrétní příklad?

Včera jsem měla pacientku, jejíž příběh se podobá většině příběhů mých pacientek. Ve čtrnácti letech jí byla nasazena hormonální antikoncepce na nepravidelný cyklus. Pár-

krát nepravidelně zamenstruovala a bylo to diagnostikováno jako nepravidelný cyklus, na což dostala hormonální antikoncepci jako panna. Ve dvaceti letech sebrala odvahu vysadit antikoncepci. A od té doby řeší neplodnost. To je situace, jako by někdo ve chvíli, kdy má barák rozpadlý na hromadu sutí, přišel za zedníkem, jestli by to nešlo nějak opravit.

Nedávno jsem mluvila s jednou z pacientek s karcinomem prsu. Do šestnácti let nemenstruovala, tak cyklus nastartoval lékař hormonální léčbou. Dnes mají podezření, že právě tenhle krok mohl rozběhnout ono rakovinné bujení.

Už by konečně mělo zaznít, že v České republice je extrémní nárůst karcinomu prsu. V současné době tu onemocní sedm tisíc žen ročně. V roce 1990 to byly nějaké tři a půl tisíce. A pořad se opakuje, že se přesně neví, co karcinom prsu způsobuje. Ono to ale tak ve vzduchoprázdnu nevisí. Jedinou zemí, která prodělala takto extrémní růst a podařilo se jí to zase vrátit o patnáct procent zpátky, jsou USA. Od roku 2012 do roku 2014 tam opravdu zaznamenali patnáctiprocentní pokles ve výskytu rakoviny prsu, a to je do toho zahrnuta i negroidní rasa, která je rakovinou prsu ještě více zatížena. Jediné, co se tam změnilo, bylo, že byla zakázána hormonální substituce v klimakteriu, která je tu povolená. Nic jiného se v USA nezměnilo, hamburgery se jedí dál, obezita je tam snad ještě horší a jejich firmy se chovají ke svým zaměstnancům i spotřebitelům dál stejně bezohledně. Jediné, co odlišuje USA od Evropy, je právě zákaz hormonální substituce pro ženy kolem přechodu. Světová zdravotnická organizace vydala v roce 2011 prohlášení, že se nemá předepisovat hormonální substituce v klimakteriu a že mají být lékaři mnohem opatrnější. A teď se tam diskutuje o tom, že se tam zakáže i hormonální antikoncepce, protože oba typy preparátů obsahují syntetický estrogen, ethinylestradiol, který byl zařazen mezi prokázané humánní karcinogeny.

Uvažuje se u nás také o zákazu?

Musíme se smířit s tím, že jsme denně vystaveni karcinogenním a hormonálně toxickým látkám a že stát a kontrolní orgány jsou v jednání s korporacemi natolik bezmocné, že si to člověk musí vyhodnotit sám. Dnes se ví, že jedním z hormonálních disruptorů je hormonální antikoncepce, a to nejen pro ty, kteří ji užívají, ale i pro všechny ostatní, kteří pijí kontaminovanou pitnou vodu. Nikdy nebyly zakázány cigarety, přitom se jejich karcinogenní účinek už dávno vědecky prokázal. Je to prostě na nás, abychom si sami rozhodli, co budeme a nebudeme užívat a jaké návyky si dopřejeme. Já teprve nedávno slavnostně vyhodila teflonové pánve, přitom nejméně pět let se ví, že teflon je karcinogenní a hliníkové lžice bych ještě někde našla.

Mění se tedy aspoň postoj žen vůči hormonální antikoncepci?

Poprvé jsem zaznamenala pokles uživatelů hormonální antikoncepce v roce 2013. Dříve jsem často slyšela od svých klientek,

že když řekly svému partnerovi, že vysazují antikoncepci, tak se s nimi rozešel. V současné době mám dojem, že se trend obrací. Že se mnohem více kluků a mužů dívá kriticky na ženy, které hormonální antikoncepci berou. Že to vnímají téměř stejně kriticky, jako by třeba kouřily. Slyšela jsem dokonce říci jednoho muže, že „ty slepice to zobou“. My také vůbec nevíme, kolik nám v Česku chodí mužů, jejichž spermioqram je pod hranicí normality. Vůbec tyto statistické údaje neznáme, kolika mužům bylo sděleno, že jejich ejakulát je nepoužitelný. Možná jsou tu zástupy mužů, kteří jsou hodně naštvaní.

Není to také třeba tím, že je mezi lidmi méně intimity a sexu?

Mladí lidé jsou zdrženlivější. Je tam jistá biologická a psychologická retardace, což znamená, že v dnešní generaci dvacetiletých mužů, kteří se mohli před dvaceti lety v tomto věku stát otci, jich je v současné době většina více dítětem než mužem, a často ještě ani nemají holku.

Čím to je?

Je to tím extrémně nevhodným, prodlouženým systémem vzdělávání a nezdravým životním stylem, kdy chybí testosteronová stimulace, například fyzickou prací. A úplným rozpadem rámce vhodného pro námluvy.

Námluvy?

Ano. Námluvy byly nejdůležitější životní fází, kterou bylo třeba zvládnout. Bylo třeba dítě pokud možno zdravé dovést k dospělosti a pak bylo právě důležité období námluv, kdy si musel člověk vybrat partnera. Teprve porozením další generace byla investice do výchovy úspěšná. Téma povolání tak důležité nebylo, to se většinou dědilo, syn ševce byl švec, syn továrníka továrník. Pak už se jen žilo, pracovalo a staralo se o děti. Výběr partnera byl nejdůležitější moment také proto, že se právě tam dala udělat fatální chyba. Uspět v námluvách znamenalo uspět ve zbytku života. A společnost tomu hodně pomáhala, aby se to zdařilo. Plesová sezona, na vesnicích tancovačky, korza ... Rodiče do toho aktivně zasahovali, často dělali předvýběr vhodných kandidátů a byly i profese, které to zprostředkovávaly, viz Kecal z Prodané nevěsty. Dnes to rodiče vůbec nezajímá a naopak jsou hrdí na to, jak do výběru dětem vůbec nezasahují. Takže dívky často procházejí šílenými životními karamboly. A když se zeptám, co tomu říkal tatínek, tak prý nic. Dříve se otcové cítili za dcery odpovědní, hráli v jejich životech roli ochránců, dohlížitelů, včetně výběru manžela. A když chyběl otec, jeho roli převzali starší bratři. Dnes holky zůstaly samy v prostředí, kde se načítají reprodukční strategie z televizních seriálů a z filmů, v nichž je snůška nesmyslů. Kluci ale zůstali ve stejné síti, protože světy kluků a holek se doplňují. A teď se pokoušejí neobratně se potkat, většinou si vyrobí nějaké emocionální zranění, z kterého

se půl roku sbírají. Nemá to jednoduché ani jedna ze stran.

Kde by se mohli tedy potkat?

Když se mně zapalovala lýtka, nutilo mě to courat po venku. Většinou za sportovními aktivitami, protože za socialismu se společenský život proměnil ve sportovní. Já se seznamovala na bazénu, na bruslení, v létě u jezera, na veslování. Pocházím z Roudnice nad Labem, tam to takhle fungovalo. Holky, které nesportovaly, s nikým nechodily. My, co jsme něco dělaly, jsme s tím problémem neměly. Ale i sport je dnes individuálnější, holky se sejdou v tělocvičně, kde cvičí pilates. Vytratilo se komunitní sportování. Takže pokud se dnes neseznámí lidé ve škole, tak mají problém.

Tohle ale dívky mohou změnit.

Často ke mně přijde svobodná klientka a hned ve dveřích prohlásí: „Je mi pětáctičet a jsem v pohodě.“ Ještě slyším, že se vlastně ani vdávat nechtěla a dítě nechtěla, ale když odkryjeme společně pár slupek, zjistíme, že už od třidvaceti si přála dítě. Jen se její vztah nedostal do fáze, kdy by to bylo aktuální. Jde o neschopnost svést muže do té míry, že si mě vezme a udělá mi dítě, a z toho plyne reprodukční prokrastinace, která se může stát fatální ve smyslu neplodnosti.



Což také může být antikoncepcí?

Ano, protože sexuální dostupnost je to jediné, co je zkonsumováno. A nastává další vývojová fáze, kdy by měl přijít otec a říci: „Tak co, jak to tedy bude s tou naší dcerou?“ Ten otec ale nepříjde a mladý muž, když má sexuální dostupnost, jeho děvče je milé, hodné, hezké, uvaří, uklidí, a ještě zaplatí půlku nájmu, nemá důvod na tom něco měnit. Každá epocha dobíhá dlouho. Prosazení monogamie trvalo tisíc let a pak tisíc let fungovalo. A teď ještě pořád dobíhá představa, že muž se ožení, protože chce mít tu kterou ženu. Ale muž chtěl ženu, protože chtěl mít přístup k sexu. Ženy, které byly ochotné žít na psí knížku, bylo velmi málo. Takže to nebyla tou-

ha po té ženě, ale především touha po pravidelném pohlavním životě. Problém je, že muž je vybaven pudem zbavovat se semene a žena mateřským pudem, tedy přijímáním semene. Tohle když se potkalo v rámci manželství, tak to fungovalo. Dnes se to potkává i bez manželství, tak není důvod, proč to cpát do toho manželství. Ono to má logiku. Manželství je pro muže drahá věc, když vydělává víc, je to prostě nevyhodné se ženit.

To není pro ženy zrovna dobrá perspektiva.

Vidím spoustu žen, které odevzdaly své nejlodnější roky nějakému muži, který je zkonsumoval, a když bylo po mládí, odešel a našel si mladou. Svoji energii odevzdaly zaměstnavateli, který ji z nich vyždímal za tu nejmenší výplatu. Zaměstnavatelé totiž milují mladé lidi, protože jim mohou tvrdit, že jsou na začátku kariéry, takže jim nastaví nízké platy. A ve chvíli, kdy se žena probeře z narkózy zvané seberalizace, tak je jí pětáctičet, je udržená, s rozhozeným menstruačním cyklem, sama a často bez úspor, protože platila polovinu nákladů na život. Takhle životní strategie, kterou žije největší část ženské populace, je pro ženy extrémně nevyhodná. Znovu se vrátím k tomu, kdo měl říci dost. Měl to být otec.

Jedna má pacientka, která pocházela ze sedlácké rodiny, mi vyprávěla, že její otec řekl jejím partnerovi: „A to budete tu krávu jenom dojit, nebo si ji koupíte celou?“

Nabízí tedy tahle doba i něco ženskám?

Mají větší pocit užitečnosti. Dostáváme se ke strašně důležitému tématu, který lze popsat jako morální kocovinu z práce. Narostl totiž podíl abstraktní práce, která nemá žádný faktický dopad, žádnou užitečnost. Jde o otázky, které si začínáme klást někdy v patnácti letech – tedy proč jsem na světě, jaký mám úkol, k čemu je, že vstanu ráno z postele, proč má smysl žít. A k tomu, aby člověk nahodil životní motory a o cokoliv se snažil, si to musí aspoň zhruba zodpovědět. Konkrétní práce to mají jednoduché, švec, zedník nebo číšník, který mi přinese kávu. Když učitelka nepříjde do školy, tak se děti nic nenaučí. Ale miliony lidí jdou do práce, a přitom vůbec nechápou, k čemu je jejich práce dobrá. Ženy z biologické podstaty, tedy že umí porodit dítě, si udržují pocit prospěšnosti, užitečnosti pro společnost. Jakoukoli práci si umí obhájit tím, že tam jdou jen kvůli penězům, ale důležitější pro ně je porodit děti a starat se o rodinu.

Jak jsou na tom muži?

Muži to snášejí mnohem hůř. Musí nejdříve najít smysl svého počínání a také vědí, že když nebudou mít svoji práci vyřešenou, tak si jich žena nebude vážit. A tak hledají práci a zjišťují, že vyvíjejí nějaký program pro nějakou banku a to, že se nakonec program nějak aplikuje, povede jen k nepatrnému zvýšení výnosu pro nějakého neviditelného akcioná-

ře banky. Často se klientů ptám, jestli vědí, komu odevzdávají svoji energii. Každý den od rána do večera, to je hodně energie. A když to ráno vstanete, je dobré vědět, komu tu energii odevzdáváte.

Ano, tím se dost lidí kolem mě zabývá.

A udělejte si soukromý test, jestli to více vyhovuje ženám, nebo mužům. Uvidíte, že ženy řeknou, že nejdůležitější je dobře vychovávat děti. Když muž večer v hospodě řekne, pro koho dělá, tak se tam určitě objeví jeden, který se ho zeptá: „A to ti to nevádí?“ A on řekne: „Co mám dělat?“ A najednou je na straně rezignovaných. A pro takové muže není snadné rozjet životní motor a zakládat rodinu. Proto se také ženám jeví jako ňoumové, zvláště nepoužitelní, deprimovaní.

Vy máte za sebou také zajímavý vývoj kariéry, který ovlivnilo, když jste začala otevřeně mluvit o škodlivosti hormonální antikoncepce.

Po škole jsem pracovala na gynekologii, odkud mě přeřadili na internu a zase odtud jsem byla v rámci trestu přesunuta na LDN. Byla jsem tam úplně sama s těmi hodně nemocnými lidmi. Najednou jsem musela přistupovat k práci mnohem více kontemplativně než odborně. Dívala jsem se na lidi, jak chátrají, až zemřou. Každý z nich měl na policiče řádku léků, třeba i patnáct. Já je přepisovala ze zpráv do zpráv, až mi došlo, že to není kvůli těm lidem, ale pro pojišťovny, které to vykazovaly farmaceutickým firmám. Stalo se mi, že jsem nějaké paní, které se v hantýrce říká placatá, tedy nepohyblivá a nevnímající, seškrtala počet léků z deseti na pět. Druhý den jsem přišla do práce a ta paní sedla na posteli a mluvila k věci. Nebo jsem zjistila, že pacientka, která měla v kartě napsáno, že je dementní, přestala být dementní, když jsme jí nechali opravit naslouchadlo. Člověku, který byl rachitický a vypadal, že umře, jsme sehnali zuby – a on najednou začal přibírat. Jiné paní jsem koupila lampičku. Milovala literaturu, ale na lampičku v LDN nebyla položka.

Co jste udělala?

Začala jsem pochybovat o farmakoterapii a začala si všímat, že určití lidé mají podobné chorobopisy. To třídění lidí mě odvedlo k homeopatické škole. Lidé sami sobě předurčují, s jakým seznamem chorob budou umírat. A to mě přivedlo k psychosomatice, kterou se zabývám dnes. V Německu na běžné poliklinice je vždy jedna z klinik psychosomatická, kam přicházejí pacienti z jiných klinik. Snižuje se pravděpodobnost recidivy a zkracuje se doba léčení.

Psychosomatika jde proti zájmům farmaceutických firem, o jejichž vlivu už se dnes také mluví naplno. Je to tak?

Farmaceutický průmysl je nejspěšnější odvětví hned po obchodu se zbraněmi, drogami a bílým masem. Je to naprosto skvělé pro většinové akcionáře. Stabilní jedenáctiprocentní růst v obrotech každý rok a monopolizace, kterou vůbec není možné oslabit. I ve Švýcarsku, kde bylo před padesáti lety na tři sta malých firmiček, je jedna. Celosvětově je pět lídrů: AstraZeneca, Novartis AG, Pfizer,

GlaxoSmithKline a Bayern. V současné době má vždycky pravdu ten, kdo má peníze, a ten také rozhoduje, jak se věci budou dělat. Kdysi existoval lékař, který spolupracoval s lékárníkem, jenž měl k ruce nějakou bylinkářku. Ona chodila pro byliny a houby, lékárník to zpracoval v léky a masti a předal doktorovi. Doktor byl ten, kdo říkal lékárníkovi, co chce. Dnes se hierarchie úplně obrátila. To ovlivnilo, kdo koho poslouchá. Také to ale ovlivnilo i tok informací.

Jak se bude léčit, tedy říkají farmaceutické firmy?

V 80. letech vznikla užitečná snaha vytvořit standardy, aby lékař v Berouně neléčil jinak než lékař v Roudnici, a stála na dostupných informacích. Ty informace měla poskytnout věda, tehdy vznikl pojem medicína založená na důkazech. Až sem s tím nelze než souhlasit. Ale problém nastal se sběrem a poskytováním důkazů. Vytváření studií na konci minulého století neměl kdo zaplatit. Stát na to neměl a nemá peníze, univerzity také ne, takže jediný, kdo měl peníze, byly farmaceutické firmy. Většina klinických studií je tedy financována a bohužel i organizována farmaceutickými firmami. A tady se dostáváme k merituu věci.

V čem je tedy problém?

Každý, kdo se zabývá biostatistikou, ví, že vyrobí jakoukoli statistiku na objednávku. To je něco tak neuchopitelného a manipulativního, že je naivní si myslet, že o něco takového se lze opřít. Když se třeba objevila studie nějakého snaživého doktora někde na univerzitě, že hormonální antikoncepce zvyšuje riziko rakoviny prsu, hned začala vznikat mohutná studie, která to vyvrátila. Stejně tak v případě kardiovaskulárních chorob. Když byl v USA právě objeven lék Statin a bylo třeba ho prodat, a přitom se vědělo, že laboratorně snížil cholesterol v krvi, tak vznikla celá kampaň a mnoho studií a celý vědní obor na téma cholesterol. Dnes už můžeme zpětně říci, že ač celá populace v USA bere statiny, ví se, že výskyt kardiovaskulárních chorob se nijak nesnížil, ale naopak zvýšil. Což znamená, že když snížíme cholesterol v krvi, nezruší se tím efekt atherogenity. Václav Havel na slavném Fóru 2000 řekl, že končí věk víry v objektivní poznání. To probíhá i v medicíně. Končí nadějně období, kdy jsme doufali, že věda nás zachrání. Že díky vědě budeme zdravější. Místo toho jsme nemocnější, výskyt chorob se zvyšuje a naše terapeutické nástroje vůbec nevedou k uzdravování společnosti.

HELENA MÁŠLOVÁ (46) Vystudovala 1. LF UK v Praze, poté pracovala na gynekologicko-porodnickém oddělení, lůžkovém interním oddělení i v léčebně dlouhodobě nemocných. Před sedmi lety založila Centrum psychosomatické péče, kde se zabývá především ženskými problémy gynekologického rázu. Je známá svou kritikou plošné hormonální antikoncepce předepisované mladým dívkám a rutinních porodů a otevřeně mluví o zneužívání pacientů ze strany farmaceutických firem. Je vdaná a má tři děti. Magazín Pátek LN, č.5

IMPÉRIUM VRACÍ ÚDER

Evropa mění svůj pohled na koloniální minulost

Adam Hochschild právě absolvoval jeden z těch častých letů z východního na západní pobřeží USA, kterým se američtí novináři při své práci nevyhnou. Byl ospalý a četl si v knize o Marku Twainovi, když ho najednou probrala nečekaná poznámka pod čarou: Twain byl prý počátkem 20. století aktivistou v kampani namířené proti belgickému otrokářskému systému v Kongu, jemuž padlo za obět osm až deset milionů lidí.

„Říkal jsem si - osm až deset milionů? A způsobili to Belgičané? Jak je možné, že jsem o tom ještě nikdy neslyšel? Proč se o tom nepíše v učebnicích a v přehledech nejhorších zločinů moderní doby?“ vzpomíná Hochschild. Věc ho zaujala natolik, že začal pátrat - a otevřel se před ním velký africko-evropský příběh.

Začal velkými sliby belgického krále Leopolda II.: „Provedu humanitární misi. Civilizuji Kongo. Zastavím obchod s otroky, kterým střední Afriku pustoší Arabové.“ To vše tvrdil vousatý, z dobových snímků přísně hledící král v době konání konference v Berlíně, kterou později Evropané úplně vytěsnili z paměti a jejíž 130. výročí si připomínáme právě teď. Na tomto jednání, jež zorganizoval německý kancléř Otto von Bismarck, se sešli zástupci evropských států, aby vymysleli, jak si mezi sebou rozdělit Afriku a vyhnout se při jejím porcování vzájemné válce. Nikdo z Afriky nebyl přítomen, když diplomaté rýsovali hranice budoucích kolonií. Tak to tehdy chodilo: Evropané považovali zástupce afrických národů za méněcenné a prostě si vzali, co chtěli, a vydávali to za vznešenou civilizační misi. Dříve zneprátené či naprosto odlišné africké národy se náhle ocitly ve společné zemi a jinde zase nová hraniční linie rozdělila jeden národ do dvou států.

Vyslanci Leopolda II. patřili k hlavním postavám konference a dostali přiklepnutou vytouženou kořist: vládu nad územím ve středu Afriky, které bylo rozlohou osmdesátkrát větší než Belgie. Vznikl Svobodný stát Kongo, kolonie spravovaná nikoli belgickým státem, ale přímo královou soukromou „filantropickou společností“, a začal horor, na jehož připomínání Belgičané našli odvahu teprve před pár lety - díky Adamu Hochschildovi.

Krvavá guma

Amerického novináře šok z twainovské poznámky o otrokářství popíchl k badatelské práci, jejíž výsledky sepsal v roce 1998 do knihy King Leopold's Ghost (Duch krále Leopolda). Vypráví se v ní o gigantickém pracovním lágru, který noví belgičtí páni zřídili ve středoafričských lesích. V nich rostly stromy plné kaučuku, technologickém hitu tehdejší doby, v němž Leopold II. - který nikdy osobně Kongo nenavštívil - ucítil nástroj k pozvednutí malé Belgie mezi mocnosti. Poptávka továren po gumě byla obrovská, zisky pohádkové, a Leopold proto se svými úředníky zřídil

systém těžby kaučuku, v němž musela každá vesnice plnit přísně nastavené normy - jinak následoval trest.

A trestů je opravdu hodně. Policisté z Belgičany řízené „Force publique“ sekají ruce dětem, které nesplní normu. Úředníci vypalují vesnice, v nichž objevili náznak neposlušnosti. Někdy jako varování ostatním otrokům na kůl napichnou hlavy a genitálie popravených. Počet obyvatel Konga klesá během třiceti let Leopoldovy vlády zhruba na polovinu, historikové odhadují počet obětí na pět až deset milionů.

V Kongu jsou v té době i křesťanští misionáři a někteří z nich pašují do nic netušícího světa svědectví o krutostech bělošských bratrů. Další důkazy přinášejí afroameričtí novináři, kteří riskují cestu do střední Afriky, a námořní úředník Edmund Morel, jehož při studiu statistik dovozu do přístavu v Antverpách napadlo, že ty nesmírné hromady surovin mohou být jediné výsledkem rozsáhlého otrokářského systému. Morel organizuje humanitární kampaň, vydává například specializovaný časopis s důkazy o zločinech belgického krále v Kongu a po několika letech neustálé práce dostane světové veřejné mínění na svoji stranu. Leopold II. se stává mezinárodním vyvrhelem a belgický stát od něj v roce 1908 přebírá vládu nad kolonií.

Jenže brzy nato přichází první světová válka, v níž je Belgie první obětí německé agrese. Americká vláda neustále hovoří o „chudácích Belgičanech“, když přesvědčuje občany o nutnosti vstoupit do evropské války. Britští odpůrci Leopolda II. naopak volají po pacifismu, dostávají tak cejch zastánců agresora a ztrácejí důvěru veřejnosti. Belgické koloniální impérium po válce pokračuje dál a v zemi i v okolní Evropě začíná velké zapomení, které ukončila až kniha Adama Hochschilda před šestnácti lety.

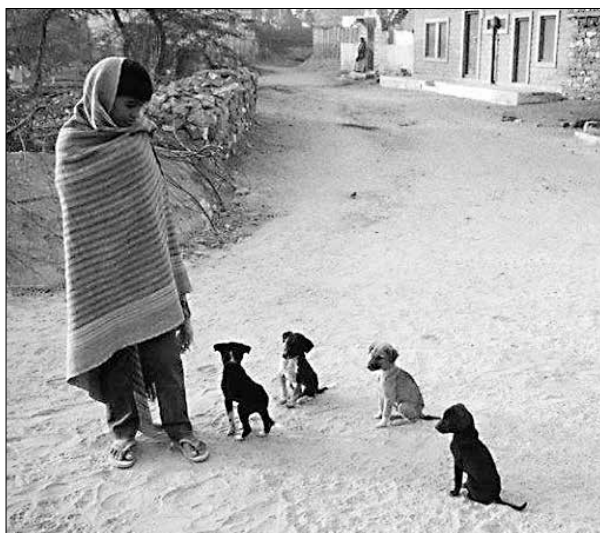
„Koloniální minulost je prostě minulostí. Nemáme k ní už žádné emocionální vazby, jsou to dějiny,“ reagoval po vydání Ducha krále Leopolda belgický premiér. Ministr zahraničí a pozdější evropský komisař pro rozvojovou spolupráci Louis Michel vydal radu všem svým podřízeným diplomatům: při dotazech na Hochschildovu knihu je třeba vhodně převést řeč na současné mírové úsilí Belgie v Africe.

„Žádný stát se snadno nevypořádá s bolestivou minulostí, sám jsem v Americe chodil do školy v době, kdy jsme se o dějinách našeho vlastního otrokářství mnoho nedozvěděli. Každou zemi je třeba k tomu nějak dotlačit,“ píše Adam Hochschild e-mailem z Kalifornie, kde dnes na univerzitě v Berkeley učí novinářinu. Tlačení Belgičanů se zprvu zdálo těžkým oříškem. Autora Ducha krále Leopolda ostře kritizovali svazy bývalého koloniálního úřednictva i místní historici, kteří knize vytýkali, že je plná novinářského zjednodušení, že vše vlastně už bylo v odborných člancích napsáno a že srovnání zločinů belgického kolonialismu s nacisty a stalinisty je senza-

cechtivé. Přesto se v belgickém království něco pohnulo.

„Mnoho Belgičanů mi psalo děkovné dopisy, jeden z jejich autorů později založil web o konžských dějinách, a ve své rešerši jsem koneckonců vycházel z mravenčí práce několika belgických historiků,“ pokračuje ve svém e-mailu Hochschild. „Zrovna před měsícem jsem měl v Belgii přednášku na jiné téma pro učitele na středních školách - a nemohli ke mně být snad ještě více přátelštější.“

Na přelomu tisíciletí se díky nové generaci historiků a učitelů závoj mlčení trhá i v jiných bývalých koloniálních mocnostech. Francie začala mluvit o systematickém mučení, jež mělo v polovině 20. století zlomit páteř vzpurným Alžírčanům. V Německu byla náhle tématem zapomenutá genocida národa Hererů na území někdejší německé kolonie v dnešní Namibii a ministryně pro rozvojovou pomoc Heidemarie Wierczorek-Zeulová se za ni nakonec v jihoafrické poušti omluvila. Británie pohnuly hlavně knihy o koncentračních táborech, které měly v padesátých letech potlačit povstání v Keni (viz Respekt 23/2013). Itálie pořád čeká na velkou debatu, například o používání chemických zbraní proti libyjským beduinům.



Vycpaný lev

„V dějepise jsme se hodně zabývali Francouzskou revolucí, ale z moderních belgických dějin jsme neprobírali víc než prvních pár let po vzniku samostatného státu v roce 1830,“ vzpomíná bruselská právnička Isabella Fioreová, která chodila na střední školu vcelku nedávno, na přelomu tisíciletí. „Z hodin si pamatuji jen to, že jsme kdysi měli v Africe kolonii. Víc jsem se dozvěděla až později.“

V jedné z nejvyspělejších demokracií planety se o nejhorší chvíli vlastních dějin jednoduše nemluvilo. Nejen ve školách nebo v novinách, dokonce ani v muzeu střední Afriky se o někdejších koloniálních panství a jeho praxi nešlo dozvědět téměř nic. V honosném paláci muzea postaveném na okraji Bruselu samotným Leopoldem II. vítaly návštěvníka sbírky motýlů a pavouků, vycpaný lev zakousnutý do vycpané antilopy, pozlacená socha bílé múzy s vyrytým nápisem „Přinášíme civilizaci do Konga“ a seznam dvanácti set Belgičanů, kte-

ří ve službě v kolonii zahynuli. Ani sebemenší zmínka o milionech domácích obyvatel zabíjených a zmrzačených během otrocké dřiny na blahobyt koloniálních pánů. Muzeum střední Afriky je od předminulého roku zavřené a probíhá zásadní rekonstrukce, jež by měla vyprávět nový, kritický pohled na koloniální historii. Podobně se od minulých dekád mění i školní osnovy a učebnice.

„V šedesátých letech byl ještě Leopold II. vydáván za hrdinu, který do Afriky přinesl civilizaci. Pak se o něm třicet let v podstatě mlčelo a teď je konečně popisován jako padouch,“ říká Karel Van Nieuwenhuysse z univerzity v Lovani, jenž o proměně výuky koloniální historie napsal několik odborných článků. Hochschildova knížka podle něj přišla ve správnou chvíli: zrovna se od základu měnil způsob výuky dějepisu. „Belgický přístup je od té doby výjimečný - nezabýváme se příliš národní historií a naopak vyprávíme evropské dějiny. V nich hraje kolonialismus velkou roli, je to jeden z velkých celoevropských příběhů. Zločiny v Kongu tedy učitelé mohou uvádět jako příklad tohoto evropského projektu. Věnují Kongu tak čtyři až šest hodin - polovinu zločinům Leopolda II., polovinu dekolonizaci,“ vysvětluje Van Nieuwenhuysse.

Výsledek je podle něj vidět v generačním rozdílu: starší lidé stále věří vyprávění o tom, že Kongu před příchodem Belgičanů žilo v temných prehistorických časech, třicátníci a čtyřicátníci o tuto etapu dějin nemají zájem, mladší lidé jsou k ní vyloženě kritičtí. „Dělám právě projekt rozhovorů s osmnáctiletými mladíky a všichni do jednoho zmínili Kongo jako část naší historie, za kterou bychom se měli stydět.“ Belgická psychoanalýza ale ještě zdaleka neskončila. „Historie zločinů za vlády Leopolda II. je už dost stará, a proto svým způsobem bezpečná,“ říká Van Nieuwenhuysse. „Jiné je to s obdobím dekolonizace - o tehdejších chování Belgie se tu v učebnicích otevřeně nepíše a je na tom vidět, že se svojí minulostí pořád bojujeme.“

„Toto je vyvrcholení díla započatého geniem krále Leopolda II.,“ prohlásil v roce 1960 při projevu na oficiálním vyhlášení nezávislosti Konga tehdejší belgický vládce Baudouin I. „A teď je na vás, abyste naši důvěru nezklamali,“ dodal ke shromážděným Konžanům. O půl roku později belgická tajná služba a CIA z obav před zestátněním nerostných dolů a orientace Konga na Sovětský svaz zavraždily prvního premiéra a vůdce hnutí za nezávislost Patrice Lumumbu. Belgičtí agenti jeho zastřelené tělo rozřezali a rozpustili v kyselíně, jedinou stopu po něm před pár lety německému filmaři předvedl jeden ze zpovídaných veteránů: před kamerou zamával sáčkem, ve kterém byl Lumumbův vyražený zub.

Míchaná vajíčka

Britové mají jedno přísloví, podle něhož míchaná vejce už není nikdy možné vrátit do původního stavu. A podobně není možné

vrátit se před berlínskou konferencí let 1884-1885, jež Afriku rozmíchala jako vajíčka na rozpálené pánvi. Usmažilo se tak pouto mezi dvěma kontinenty, které už nejde smazat. V Belgii má různé projevy: třeba osobu vůdce tamní fotbalové zlaté generace Vincenta Kompanyho, jenž o sobě hrdě říká: „Můj táta je z Konga a máma z Belgie. Já jsem stoprocentní Konžan i stoprocentní Belgičan. V tom je moje síla.“

Projevem tohoto dědictví je i bruselská čtvrť Matonge, kde žijí konžští imigranti, nebo dominanty Belgie, které byly postavené z peněz vydělaných Leopoldem II. v Kongu - třeba vítězný oblouk, jenž vládne horizontu nedaleko čtvrti s evropskými institucemi, nebo zámek, kde dnes bydlí královská rodina a do jehož obrovských skleníků každým jarem přicházejí návštěvníci po tisících dívat se na květiny. Pokračováním společné minulosti jsou také belgičtí miliardáři, kteří dodnes bohatnou na konžských diamantech, nebo další a další lidé prcháající z rozvráceného Konga do Belgie coby symbolu svobodné Evropy.

Ten rozvrat je totiž do velké míry výsledkem belgické správy - při vyhlášení nezávislosti žilo v Kongu, zemi o rozloze Německa, Francie a Itálie dohromady, pouze asi třicet vysokoškolsky vzdělaných lidí a mezi pěti tisíci úředníky koloniální správy pracovali přesně tři Konžané. Země byla na svobodu v umělých hranicích naprosto nepřipravena, k moci se brzy dostal diktátor, který způsob vlády přesně okopíroval od belgických předchůdců - a pokračoval tedy v plundrování Konga.

„Na tom všem lze vidět, proč je tohle téma tak důležité. Nejde bez něj pochopit dnešní svět,“ říká přední německý odborník na africké dějiny Andreas Eckert z Humboldtovy univerzity v Berlíně. „Kam se v Evropě podíváte, tam uvidíte stopy kolonialismu. Celý kontinent z něj zbohatl, nejen koloniální mocnosti - z nového zboží a celkové dynamiky profitovali všichni. Naopak v Africe se zrodil na Západu závislý hospodářský systém, který tam vesměs přetrvává dosud: kontinent jen vyváží suroviny a sám nic neprodukuje ani není soběstačný.“

Eckert se hlásí k trendu, který mezi historiky nabývá na síle: nezkoumat už omezené národní dějiny, ale hledat evropské a globální souvislosti a pohledy. Ostatně Evropu k tomu tlačí i její noví obyvatelé. Děti impéria, tedy potomci imigrantů z Alžírsko, Konga, Indie, Keni a dalších zemí někdejšího evropského panství, chtějí ve svých nových domovech slyšet i příběhy svých předků. Nedělají to jen pro sebe - s těžkým břemenem minulosti pomáhají i nám, evropským domorodcům.

Tomáš Lindner, Respekt, 5.1.2015

Počet obyvatel Konga během třiceti let Leopoldovy vlády klesl na polovinu. Více k tématu na www.respekt.cz/periferie

HODNOTOU JE SVOBODA SLOVA, ALE I ÚCTA K ČLOVĚKU

Na stránkách Lidových novin proběhl zajímavý střet názorů. Tomáš Halík ve svém článku vysvětluje, proč by si nikdy nemohl připnout placku „Já jsem Charlie“. Přes všechnu tragédii, kterou vnímá jako otřesnou vraždu a kterou odsuzuje jako my všichni, říká, že ho to nemůže přimět k tomu, aby se s názory tohoto časopisu identifikoval. Některé karikatury v Charlie Hebdo, které útočí na všechna možná náboženství, vnímá jako urážlivé.

Michael Žantovský, jenž jest osvědčený liberál a bojovník za svobodu, a svobodu slova obzvláště, mu ve své reakci vytýká necitlivost a vlastně i nepřímou obhajobu lidí, kteří chtějí potlačit svobodu. V Lidovkách dokonce na toto téma píše Martin Zvěřina, že Halík nám nemůže diktovat vkus. Zde ale přece vůbec nejde o vkus. Zde jde o mnohem vážnější otázku. Jde totiž o úctu a respekt před člověkem.

Katolíci, i díky druhému vatikánskému koncilu, přišli na to, co vlastně stojí v epistole sv. Pavla, totiž že vykoupením zavládla láska. U vykoupeného člověka láska nahradila zákon. Láska k bližnímu. A nemůžu mít úctu k člověku, v křesťanské terminologii lásku k bližnímu, když ho nerespektuji a nerespektuji to, co je pro něj zásadní. Samozřejmě i nejzlovolejší karikaturou nemohu urazit ani Mojžíše ani Ježíše Krista, Pannu Marii, Buddhu nebo Mohameda. Ale mohu tím urazit či zranit miliony jejich stoupenců. A tento přístup právě prozrazuje chybějící respekt před jinými lidmi a názory.

Stejně jako Michael Žantovský jsem přesvědčen o tom, že musíme bránit svobodu a svobodu slova. A to právě i tam, kde já s tím názorem naprosto nesouhlasím, jde mi na nervy, a je mi dokonce protivný. I tam jsem povinen bránit svobodu. A je to tím těžší, čím více nesouhlasím s vyslovenými názory, obrazy, karikaturami, filmy a podobně. V tom je půvab boje o svobodu. To samozřejmě ale neznamená, že bych se musel s názorem, který považuji za mylný, identifikovat.

Proto, byť jsem velkým zastáncem svobody slova a příkláním se v tomto dokonce spíše k americkému postoji než k evropskému, který po zkušenostech z dvacátého století spouští názorů zapovídá veřejně vyslovovat, nemohu rezignovat právě na to, co vyjadřujeme slovy vzájemný respekt či láska k bližnímu.

Tomáš Halík je velkým zastáncem toho, že poselství křesťanství je poselstvím svobody, včetně té svobody nejdůležitější, že se totiž vždy jako člověk mohu rozhodnout pro, ale i proti Bohu. Rozhodně tedy nevolá po omezování svobody. Těž nevolá po zásahu státu, proti kterému právem argumentuje Michael Žantovský, vycházející správně z listiny základ-

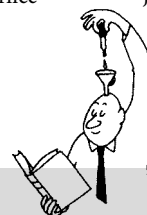


ních práv a svobod. Halík pouze vyjadřuje svůj nesouhlas s obsahem časopisu Charlie Hebdo, což je samozřejmě také součástí svobodného projevu. Žantovský oprávněně bojuje za svobodu a svobodu slova, ale Halík stejným právem upozorňuje na ohleduplnost i mimo rámec zákona.

Myslím, že tady jde do značné míry o nedorozumění a nepochopení pohnutek. Bylo by dobré, kdybychom se nad tímto problémem hluboce zamysleli, a ne se jen lehkomyšlně nálepkovali. Karel Schwarzenberg, LN,

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

| | |
|------------------------|---|
| neděle 8.2. | 5. v mezidobí |
| 7.15 h. Letohrad | Job 7,1-4.6-7 Ž 147 |
| 8.45 h. Lukavice | 1 Kor 9,16-23 |
| 10.15 h. Orlice | Mk 1,29-39 |
| sobota 14.2. | 18 h. Lukavice |
| neděle 15.2. | 6. v mezidobí |
| 7.15 h. Letohrad | Lv 13,1-2.45-46 Ž 32 |
| 8.45 h. Mistrovice | 1. Kor 10,31-11,1 |
| 10.15 h. Orlice | Mk 1,40-45 |
| Popeleční středa 18.2. | 18 h. Kunčice |
| sobota 21.2. | 18 h. Mistrovice |
| neděle 22.2. | 1. postní |
| | <i>diecézní sbírka Svatopetrský halář</i> |
| 7.15 h. Letohrad | Gn 9,8-15 Ž 25 |
| 8.45 h. Lukavice | 1 Petr 3,18-22 |
| 10.15 h. Orlice | Mk 1,12-15 |
| sobota 28.2. | 18 h. Lukavice |
| neděle 1.3. | 2. postní |
| 7.15 h. Letohrad | Gn 22,1-2.9a-18 |
| 8.45 h. Mistrovice | Ž 116 Ř 8,31b-34 |
| 10.15 h. Orlice | Mk 9,2-10 |
| sobota 10.3. | 18 h. Mistrovice |
| neděle 11.3. | 3. postní |
| 7.15 h. Letohrad | Ex 20,1-17 Ž 19 |
| 8.45 h. Lukavice | 1 Kor 1,22-25 |
| 10.15 h. Orlice | J 2,13-25 |



Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, Miloslava Šejvlová, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz

Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741